

AVOIMEN JA MONIKIELISEN TIETEEN PUOLESTA

Yksi tieteen avoimuuden edistämisen perustavoiteista on demokratian ja tasa-arvon lisääminen. Tieteen avoimuudella halutaan varmistaa, että tiede ja tutkittu tieto olisi kaikkien saatavilla ja käytettävissä. Tutkimuksen kielellä on tässä merkittävä rooli. Tutkitun tiedon äärelle tulee päästä kaikilla kielillä!

Suomessa on usein ollut huolta, että kotimaisten kielten rooli tieteen kielinä kutistuu. Jos tieteen kielenä käytetään entistäkin enemmän muuta kuin kansalaisten arjessa käyttämää kieltä, tulee vaikeammaksi ottaa tiede osaksi yhteiskunnallista keskustelua ja pohtia tieteen vaikutusta päätöksenteossa. Kieli voi siten olla merkittävä muuri pääsyyn tieteen äärelle ja tieteen vaikuttavuudelle.

Kaikilla pienillä kielialueilla kamppaillaan tieteen kielen kysymysten kanssa. Ympäri Eurooppaa pohditaan, miten tuetaan samanaikaisesti sekä tieteen kansainvälisyyttä että tutkitun tiedon tasa-arvoista saavutettavuutta. Tieteen tulee tavoittaa sekä toiset tutkijat että kansalaiset eli olla samanaikaisesti kansainvälistä ja paikallista.

Tieteen ja tutkimuksen monikielisyys on keskeinen tukipilari tieteen avoimuuden lisäämiseksi. Jotta tukipilarista tulisi entistä vahvempi, on huhtikuussa 2019 julkaistu tieteellisen viestinnän monikielisyuden Helsinki-aloite, joka on laadittu kansainvälisenä yhteistyönä. Aloitteen alullepanijoita ovat Tieteellisten seurain valtuuskunta (TSV), Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta (TJNK), Suomen tiedekustantajien liitto, Universities Norway (UHR) ja COST-toimi ”European Network for Research Evaluation in the Social Sciences and the Humanities” (ENRESSH). Aloitteen voivat allekirjoittaa organisaatiot ja yksityishenkilöt.

Helsinki-aloitteen allekirjoittajat kannattavat, että päätöksentekijät, yliopistot, ammattikorkeakoulut, tutkimuslaitokset, tutkimusrahoittajat, kirjastot ja tutkijat noudattavat seuraavia suosituksia:

1. Tue tutkimustulosten levittämistä, jotta yhteiskunta hyötyy niistä täysipainoisesti.

- Varmista, että tutkijan ansioihin luetaan tutkimustulosten levittäminen tutkimusyhteisöä laajemmalle yleisölle ja vuorovaikutus perinteiden, kulttuurin ja yhteiskunnan kanssa.

- Varmista, että yhtäläinen pääsy tutkimustietoon on tarjolla useilla kielillä.

2. Huolehdi kansallisista infrastruktuureista, jotka mahdollistavat paikallisesti tärkeän tutkimuksen julkaisemisen.

- Varmista, että voittoa tavoittelemattomat tiedelehdet ja tieteelliset kustantajat saavat tarpeeksi resursseja ja tukea, jotta laadun varmentamisessa ja tutkimusintegriteetissä voidaan pitää yllä korkeita standardeja.

- Varmista, että kansalliset tiedelehdet ja tieteelliset kustantajat voivat siirtyä hallitusti ja turvallisesti avoimeen julkaisemiseen.

3. Edistä kielten moninaisuutta tutkimuksen arvioinnissa, arvostamisessa ja rahoittamisessa.

- Varmista, että asiantuntija-arvioinnissa arvostetaan laadukasta tutkimusta, olipa julkaisukieli tai -kanava mikä tahansa.

- Varmista, että metriikkaan perustuvissa arviointijärjestelmissä huomioidaan riittävällä tavalla kaikilla kielillä julkaistut artikkelit ja monografiat.

Aloitteen tueksi on aloitettu myös ”Kaikilla kielillä”-kampanja, jonka tavoite on herättää päätöksentekijät, yliopistot, ammattikorkeakoulut, tutkimuslaitokset, tutkimusrahoittajat, kirjastot ja tutkijat edistämään monikielisyyttä tieteellisessä viestinnässä. Aloitteeseen voi osallistua ja siitä voi lukea lisää osoitteessa: www.helsinki-initiative.org.

Avoimen tieteen koordinaatio – Tieteellisten seurain valtuuskunta